

**N:o 2.**

Ank. till Riksd. Kansli den 23 Mars 1876, kl. 5 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Memorial, angående fullbordad granskning af de i Stats-Rådet förda protokoll.*

Till Konstitutions-Utskottet hafva, på derom hos vederbörande gjord framställning, blifvit öfverlemnade nedan omförmälda, i Statsrådet förda protokoll, nemligen öfver:

*Justitie-departements- och justitie-ärenden* från och med den 16 Januari 1875 till och med den 14 Januari 1876;

*Utrikes-departements-ärenden* från och med den 12 Februari 1875 till och med den 10 Januari 1876;

*Landförsvars-departements-ärenden* från och med den 15 Januari 1875 till och med den 14 Januari 1876, äfvensom protokollet för den 28 Januari 1876;

*Sjöförsvars-departements-ärenden* från och med den 15 Januari 1875 till och med den 14 Januari 1876;

*Civil-departements-ärenden* från och med den 15 Januari 1875 till och med den 14 Januari 1876;

*Finans-departements-ärenden* från och med den 15 Januari 1875 till och med den 14 Januari 1876; samt

*Ecklesiastik-departements-ärenden* från och med den 15 Januari 1875 till och med den 14 Januari 1876.

*Bih. till Riksd. Prot. 1876. 3 Saml. 2 Häft.*

Under den granskning af dessa protokoll, som, i öfverensstämmelse med grundlagarnes föreskrift, blifvit företagen och nu mera fullbordad, har Utskottet hvarken funnit skäl att mot någon Statsrådets ledamot tillämpa 106 § Regeringsformen, eller ansett anledning förekomma att framställa någon anmärkning på grund af stadgandet i 107 § i samma grundlag;

hvilket Utskottet får för Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 22 Mars 1876.

På Utskottets vägnar:

**Magnus Hallenborg.**

---

#### Reservationer:

af Herr *von Geijer*: »Genom de förlidet år antagna nya aflöningsstater för armén har befälets aflöning blifvit delad i »lön och dag-aflöning (tjenstgöringspenningar)», hvarjemte officer, som skall å egna hästar vara beriden, fått sig beviljade för hvarje häst ett särskildt löne-tillägg af 400 kronor om året och fourrageersättning 1 krona om dagen. Uti det af chefen för Landtförsvarsdepartementet afgifna underdåniga memorial den 9 Januari sistlidet år, som finnes Kongl. Maj:ts nådiga proposition samma år, angående statsverkets tillstånd och behof, bifogadt, yttrar departementschefen, i fråga om dagaflöningen, att »det ligger i naturen af sådan aflöning, att den icke skäligen bör utgå utan under tjenstgöring», samt, för hvad angår lönetillägget och fourrageersättningen, att dessa emolumenter äro beräknade för det antal tjenstehästar, som officeren, enligt lönestaten, »skall vara skyldig i fredstid hålla.» Vid detta förhållande och då, på sätt inhemtas af Riksdagens underdåniga skrifvelse den 3 Maj 1875 angående regleringen af utgifterna under fjerde hufvudtiteln, Riksdagen funnit »fördelningen af aflöningsförmånerna i lön

och dagaflöning (tjenstgöringspenningar) samt i vissa fall lönetillägg och fourrageersättning ändamålsenlig», synes det mig klart att Riksdagen, med fästadt afseende å departementschefens förutnämnda yttrande, har godkänt de af Kongl. Maj:t föreslagna nya lönestaterna, under förutsättning att dagaflöning (tjenstgöringspenningar) icke finge uppbäras utan under tjenstgöring, äfvensom att officer, för hvilkens befattning tjenstehästar funnos i lönestaten upptagna, vore skyldig hålla sådana hästar till föreskrifvet antal, med rättighet för honom att därför tillgodonjuta lönetillägg och fourrageersättning.

Efter helt andra grunder hafva emellertid villkoren för uppbärande af dagaflöning (tjenstgöringspenningar) samt lönetillägg och fourrageersättning blifvit bestämda genom det, på chefens för Landtförsvarsdepartementet framställda förslag, utfärdade nådiga brefvet af den 26 sistlidne November, hvaraf utdrag här meddelas.

»OSCAR, etc. Vår ynnest etc. Jemte det Wi under denna dag fastställt nya lönestater för Generalitetet, Generalstaben, indelta och värfvade armén samt beväringstrupperna, hafve Wi pröfvat skäligt rörande villkoren för åtnjutande af de i berörda stater upptagna aflöningsförmåner meddela följande bestämmelser:

2. Dagaflöning och tjenstgöringspenningar är löntagare, med de undantag, hvarom här nedan stadgas, och efter här meddelade närmare föreskrifter, berättigad att utfå endast under verklig tjenstgöring, hvarmed förstås, utom ordinarie tjenstgöring vid vederbörande regemente eller corps, äfven hvarje på kommendering eller förordnande grundadt särskildt uppdrag i landtförsvarets ärenden.

3. Den vid Generalitetet, Generalstaben och värfvade armén, med undantag af Wermlands Fältjägare-corps, utgående dagaflöning, hvilken förloras under semester, bibehålles

a) vid annan af sjukdom ej beroende tjenstledighet under en tid af sammanlagdt sex veckor hvarje kalenderår; hvaremot den, som utöfver sagda tid njuter ledighet — hvari dock den kortare ledighet, Generalbefälhafvare och Regementschef enligt gällande föreskrifter ega att sjelfve sig taga, eller kortare tillfällig permission af högst 8 dagar, icke inräknas — skall, för den öfverskjutande tiden, afstå den befattningen medföljande aflöning;

b) vid sjukdom under en tid af två månader; kommande, om sjukdomen utöfver denna tid fortfar, att bero på särskildt bestämmande, hvilket, efter ansökning, för officer och dess vederlike meddelas af Oss

men för underofficerare med vederlikar af vederbörande chef, om, vid tillvaro af bevekande omständigheter, dagaflöningen må ytterligare behållas eller densamma helt eller delvis skall afstås;

c) vid anställning såsom elev vid någon af de för officerares utbildning inrättade skolor.

4. Den för indelta armén, Wermlands Fältjägare-corps och beväringstrupperna under vapenöfningarna bestämda dagaflöning tillkommer en hvar för hela den tid, han verkligen tjenstgör vid regementes eller corps' vanliga vapenöfningar, och utgår för hvarje dag under marche- och vapenöfningstiden, men ej för de dagar, då vederbörande å vanliga ställen samlas före den första och åtskiljas efter den sista marche- eller mötesdagen.

5. För åtnjutande af de för indelta armén, Wermlands Fältjägare-corps och beväringstrupperna bestämda tjenstgöringspenningar, skola, utom det här ofvan i § 2 gifna allmänna stadgande, lända till efterrättelse följande särskilda bestämmelser:

a) Regements- och Corps-chefer samt beväringstruppernes Bataljonschefer — hvilkas tjenstgöringspenningar äro beräknade för oafbruten tjenst under hela året — förlora, om de begagna sig af semester, den del af tjenstgöringspenningarne, som belöper sig på semestertiden, hvar emot afdrag ej eger rum för den kortare ledighet, sådan chef enligt gällande tjenstgöringsreglemente eger att sjelf sig taga, eller för honom beviljad kortare permission. I likhet med hvad ofvan finnes för värfvade armébefälet stadgadt, eger han likaledes utan afdrag åtnjuta beviljad tjenstledighet af tillsammans högst sex veckor under ett kalenderår, hvaremot han, om tjenstledigheten öfverskrider denna tid, skall för den öfverskjutande tiden afstå tjenstgöringspenningarne;

b) En hvar annan löntagare, som under ett kalenderår minst ett qvartal utom tiden för de vanliga vapenöfningarna, varit inom regementet eller corpsen tjenstgörande eller ock anställd såsom elev vid någon af de för officerares utbildning inrättade skolor, har derigenom gjort sig berättigad att uppbära de för hans befattning i stat för samma år beräknade tjenstgöringspenningar;

c) För de i mom. a) af denna paragraf nämnda löntagare gäller, med afseende å tjenstgöringspenningarnes afstående under sjukdom, hvad ofvan i 3 § mom. b) blifvit om dagaflöningens afstående i dylikt fall stadgadt. Om annan löntagare blifver genom sjukdom hindrad från utförande af den af honom enligt denna paragrafs mom. b) för tjenstgöringspenningars uppbärande åliggande tjenstgöring, skall det bero på särskildt bestämmande, hvilket, uppå ansökning, för officer och dess

vederlike, meddelas af Oss, men för underofficerare och vederlikar af vederbörande chef, om — vid tillvaro af bevekande omständigheter — tjänstgöringspenningarne för året må behållas eller desamma helt eller delvis skola afstås.

---

12. Den för underhållet af tjenstehästar i stat uppförda och till en krona om dagen för hvarje häst beräknade fourrageersättning utgår endast för verkligen befintliga, i behöriga rullor antecknade hästar, dock med rättighet för vederbörande att, utan afkortning å fourrageersättningen, njuta till godo tre månaders vakanstid för anskaffning af häst, så väl första gången som sedermera, när uppsättning af häst erfordras, men med skyldighet att äfven under vakanstiden vara beriden enligt föreskrift, när helst sådant för tjänstgöringen påkallas; kommande för den skull, i händelse mer än tre månaders anstånd med anskaffning af häst skulle någon gång, med vederbörande chefs gillande, befinnas nödigt, fourrageersättningen att för den sålunda öfverskjutande vakanstiden innehållas.

13. Det för tjenstehästar beräknade lönetillägg utgår jemväl blott för verkligen befintliga hästar, dock må, om vederbörande chef medgifvit mer än tre månaders anstånd med anskaffning af häst, innehållning af lönetillägget vidtaga först när hästvakansen under ett helt år fortfarit.

---

Hvilket Wi Eder till kännedom och vederbörandes förständigande härigenom i nåder meddele. Stockholms Slott den 26 November 1875.

OSCAR.

*O. Weidenhielm.»*

Det framgår af dessa stadganden, dels att i regeln dagafflöning (tjänstgöringspenningar) bibehålles vid tjänstledighet och sjukdom under viss bestämd tid, dels äfven att emolumenterna för hästunderhållet, icke allenast det därför beräknade särskilda årliga lönetillägget, 400 kronor, utan jemväl fourrageersättningen, 1 krona om dagen, kan, under hästvakans längre eller kortare tid, komma att utgå. Och har Kongl. Maj:t, likaledes på chefens för Landtförsvarsdepartementet hemställan, vidare, genom nådigt bref den 28 nästlidne Januari, i anseende till högt

stegrade hästpris, medgifvit, »att de arméns officerare, hvilka skola vara å egna tjänstehästar beridne, må, utan mistning af fourrageersättning och det för tjänstehäst beräknade lönetillägget, åtnjuta anstånd till innevarande års utgång med uppsättningen af tjänstehästar eller fyllande af uppkommen hästvakans.»

Genom de citerade bestämmelserna i Kongl. brefven den 26 November sistlidet år och den 28 Januari detta år, har, så vidt jag kunnat finna, arméns befäl kommit i åtnjutande af icke obetydligt större förmåner än som med den, enligt min tanke, i allmänhet med frikostig hand verkställda löneregleringen varit afsedda. Och anser jag, att de utaf chefen för Landtförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet, i ofvan åberopade fall, afgifna hemställanden och förslag, i sjelfva verket stå i strid med de grunder, hvaruppå Riksdagens under sistlidet år fattade beslut i ämnet sig stödjå; i följd hvaraf Konstitutions-Utskottet, efter min uppfattning, icke bort underlåta att sagda förhållanden, jemlikt § 107 Regeringsformen, för Riksdagen anmäla.»

af Herr *Ola Andersson*, med hvilken Herr *Per Nilsson* instämt: »Med Utskottets pluralitet har jag ej funnit någon regeringshandling vara af den anmärkningsvärda och på samma gång betydelsefulla beskaffenhet, att den bort särskildt för sig för Riksdagen anmälas, men deremot har jag trott Utskottet böra uttala ett omdöme om flera regeringsärenden tillsammans, om hvilkas beskaffenhet jag ansett Riksdagen böra genom Konstitutions-Utskottet få kännedom.

Då emellertid rättigheten för Utskottet att, med anledning af flera likartade frågors behandling, uttala ett sammanfattadt omdöme blifvit inom Utskottet bestridd, har jag ansett mig böra uttala min emot denna uppfattning stridande mening.

Egentliga afsigten med de grundlagsföreskrifter, hvilka handla om Konstitutions-Utskottets protokollsgranskning, lär väl vara att stadga Utskottets *rätt* och *pligt* att åska de i Statsrådet förda protokoll, att granska dem och att hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda. Att anse dem vara fullständiga reglementariska föreskrifter leder lätteligen till ett förvridande af hela saken.

Rättigheten för Utskottet att uttala ett på granskningen grundadt omdöme, det må nu vara om ett regeringsärende särskildt, i hvilket ligger någon viktigare grundsats, eller om flera tillsammans, hvilka kunna sägas gå i samma rigtning, men få sin större betydelse endast

derigenom att de äro flera, anser jag vara i och med granskningspåbudet gifven, samt att de grundlagsföreskrifter, hvilka kunna anses härom handla, hvarken genom sitt tal eller sin tystnad åsyfta att härutinnan göra inskränkning.

Denna Konstitutions-Utskottets rätt och pligt, sålunda fattad samt på ett rätt och värdigt sätt tillämpad, är för vigtig att genom en obehörig tolkning förlora i det värde den eger och bör ega.

Den grupp af ärenden, hvilkas behandling jag ansett böra föranleda uttalande af ett omdöme från Konstitutions-Utskottet, på sätt jag förut antydt, utgöras af en del från embets- och tjenstemän gjorda framställningar om arfvoden och hvarjehanda fördelar utöfver de löneförmåner, som kunna sägas vara af Riksdagen pröfvade och bestämda, hvilka framställningar synts mig hafva blifvit mera än behöfligt varit tillmötesgångna.»

Herr *Norén* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i slutliga handläggningen inom Utskottet af de i Herr von Geijers reservation omförmälda ärenden.

---